

УДК 336.77.067.22 : 631.11

**РОЗВИТОК ДОВГОСТРОКОВОГО БАНКІВСЬКОГО
КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

А.С. Кравченко, кандидат економічних наук

Проаналізовано стан довгострокового банківського кредитування аграрних підприємств та запропоновано шляхи його розвитку.

Довгострокове банківське кредитування, аграрні підприємства, фактори впливу.

Підвищення ресурсної ролі довгострокового банківського кредиту в аграрній сфері є проблемою, яка потребує комплексного наукового ви-

вчення. Дослідження цієї теми відкриває можливості поглиблення аналітичних пошуків щодо побудови ефективного механізму кредитування інвестиційних проектів аграрних підприємств. У цьому зв'язку, важливо відзначити, що саме довгострокові банківські кредити як джерело інвестиційних ресурсів, спроможні належним чином вплинути на стимулювання активності аграрних підприємств і прискорення їх економічного зростання.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивчали довгострокове кредитування аграрних підприємств С.І. Кручок, П.А. Лайко, Ю.І. Ляшенко та ін. Проте, на практиці це питання потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження – виявити проблеми розвитку довгострокового кредитування аграрної сфери та запропонувати шляхи їх вирішення на основі аналізу банківського кредитування – аграрних підприємств України.

Виклад основного матеріалу. Аграрний сектор економіки України є одним із найважливіших галузей виробничо-господарської діяльності в країні. Від його розвитку залежить як життєздатність села, так і продовольча безпека населення. Така сфера економіки України порівняно з іншими, найбільше потребує реальної, комплексної державної та банківської підтримки.

Україна, як виробник та експортер сільськогосподарської продукції повинна забезпечувати українським аграрним підприємствам необхідну підтримку та сприяння поліпшенню умов виробництва й підвищення рівня конкурентоспроможності на національному та іноземному ринках. Запорукою цього є довгострокове банківське кредитування аграрних підприємств, що при правильному використанні кредитних ресурсів зумовлює необхідний розвиток. Розвиток довгострокового банківського кредитування підприємств аграрного сектору економіки України мав тенденцію: з 1996 до 2008, 2010 року – до підвищення, у 2009 році – значного зменшення обсягів кредитування, з 2011 до 2013 року – збільшення загальноного обсягу кредитування, проте, частка довгострокового кредитування значно зменшилася, див.: (табл.), (рис.1, 2).

Тенденцію збільшення обсягів кредитування аграрних підприємств було зумовлено державними заходами їх підтримки та наданням пільгових кредитів. Разом з тим, динаміка зменшення частки довгострокових кредитів, відповідала кризовим явищам та фінансово-економічній ситуації в країні і свідчила про недовіру банківських установ до позичальників сільського господарства, викликану: галузевим ризиком, рівнем платоспроможності й нестабільністю сільського господарства, яке зумовлені: сезонністю, циклічністю, залежністю від природних погодних умов та важкою прогнозованістю урожаю і ціноутворення на внутрішніх та зовнішніх аграрних ринках.

Розвиток аграрних підприємств потребує довгострокового банківського кредитування. Інвестиції необхідні в розширення та модернізацію основних фондів (матеріально-технічна база). Банки надають довгострокові кредити за наявності ліквідного майна у позичальника, яке може бути використане як застава. Основною заставою аграрних підприємств можуть стати земельні ділянки сільськогосподарського призначення. В Україні

земельні ділянки сільськогосподарського призначення приватних підприємств мають низьку вартість, крім того існує мараторій на продаж.

Обсяги кредитування сільського господарства, млн. грн.*

Період	Усього	У тому числі довгострокових кредитів за видами валют		
		у нац.	в ін.	частка, %
1996	169	30	-	17,8
1997	268	25	-	9,3
1998	329	31	62	28,3
1999	390	43	119	41,5
2000	745	58	98	20,9
2001	1676	111	139	14,9
2002	2593	338	239	22,2
2003	4561	1540	525	45,3
2004	5218	1768	668	46,7
2005	8192	3090	105	50,5
2006	11878	5026	1867	58,0
2007	16508	7136	3077	61,9
2008	28812	12296	5665	62,3
2009	26026	10821	4960	60,6
2010	26545	13211	4703	67,4
2011	34143	14822	5985	60,9
2012	36488	13375	6603	54,8
2013	39158	14253	5097	49,4

* Джерело: розраховано за даними [1].

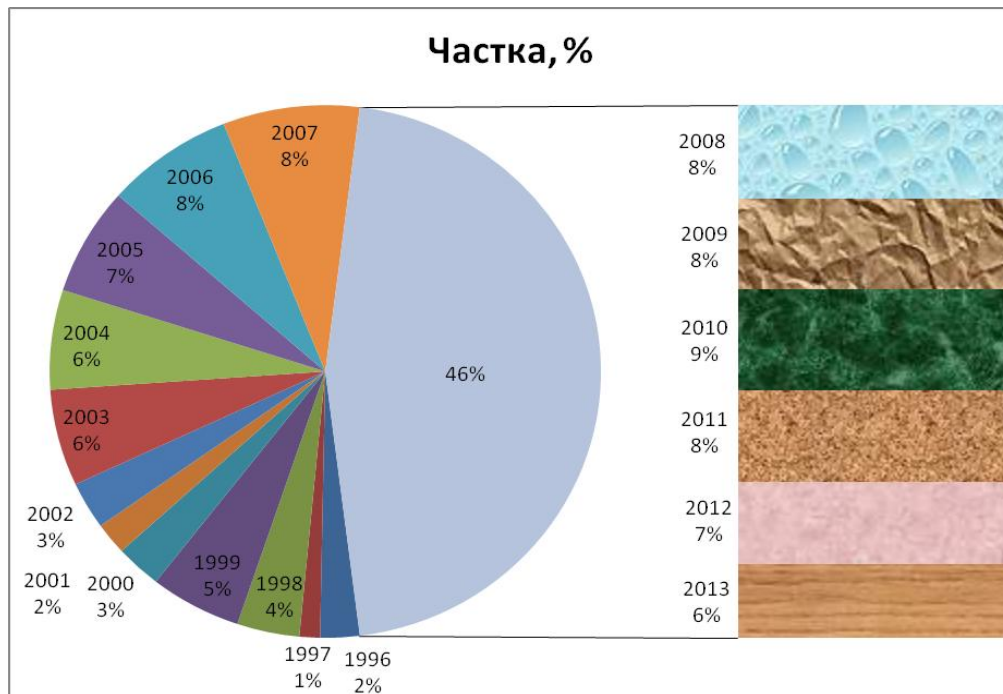

Рис.1. Обсяги кредитування аграрних підприємств (млн. грн.)*

* Джерело: розраховано за даними [1].

Для врегулювання питання фінансового розвитку аграрних підприємств необхідне вирішення проблеми ліквідної матеріально-цінної застави, яка давала б змогу банкам безперешкодно, зменшивши кредитні ризики, інвестувати грошові кошти на довгій термін в основні об'єкти аграрних підприємств. Проте все одно без державної підтримки, яка передбачає пільгове субсидування, асигнування з державного бюджету, дотації, актуальні державні програми на підтримку села, пільгове оподаткування, розвиток аграрного сектору економіки України неможливий. Одним із за-

собів здійснення вищезазначеного є капітальні вкладення, джерела яких ґрунтуються на: коштах державного бюджету, державних фондів, інвестицій, довгостроковому комерційному та банківському кредиті. Ефективним кредитором виступатиме спеціалізований державний аграрний банк.

Рис. 2. Частка довгострокових кредитів наданих аграрним підприємствам*

*Джерело: розраховано за даними [1].

На основі аналізу, можна виявити фактори впливу на довгострокове кредитування аграрних підприємств. До зовнішніх факторів належать: аграрна політика (розвиток та реформування сільського господарства); нормативно-законодавча база (розроблення та прийняття Верховною Радою України регулюючих законів стосовно: іпотеки, застави, землі, фонду державних гарантій, розвитку аграрного ринку, належної підтримки національного товаровиробника тощо); державний бюджет (державні доходи та видатки відносно сільського господарства); державна фінансова підтримка сільського господарства (передбачені в бюджеті: видатки, дотації, компенсації, субсидії, пільги); фондовий ринок (розвиток фондового ринку України за участі сільського господарства: як можливість вигідного збуту сільськогосподарської продукції; іпотечні облігації, як альтернатива довгострокового кредитування); призначення ціноутворення на продукцію сільського господарства (регулювання та визначення коридору рівня цін на сільськогосподарську продукцію), ринок землі (розвиток ринку землі сільськогосподарського призначення), гарантії та поручительства (державних, майнових поручителів тощо), (надійність поручительства, інші можливості розрахування з кредитними зобов'язаннями в разі виникнення непередбачуваних обставин).

До внутрішніх факторів належать: кредитоспроможність позичальника (можливість в повному обсязі та у відповідний строк розрахуватися зі своїми зобов'язаннями; рейтинг позичальника, який визначається залежно від фінансового стану підприємства, репутації, ризику неповернення кредиту позичальником, проектного плану; забезпечення (застава тощо), ліквідність наданого майна в заставу та його оціночна вартість у майбутньому періоді), яка визначається: 1. Діловою репутацією. 2. Кредитною історією. 3. Фінансовим станом. 4. Якістю проектного плану. 5. Наявністю забезпечення.

Потрібно розглядати кредитування інвестиційних проектів аграрних підприємств як спрямування ресурсів на інвестиційні заходи, скеровані на розширене відтворення їх капіталів, згідно з принципами банківського кредитування та державною підтримкою.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вирішенню проблеми довгострокового кредитування сприятимуть: стабілізація фінансово-економічної ситуації в країні, заснування іпотечних банківських установ у тому числі державних, що, у першу чергу, будуть приносити суспільну користь; довгострокові кредитні джерела банків; адекватний аналіз кредитоспроможності аграрних підприємств (урахування фінансового стану, сезонності); створення якісної нормативно-правової бази; мережі бюро кредитних історій, системи реєстрації майна (прийняття земельного кадастру та створення державної реєстрації прав на нерухоме майно тощо), державні гарантії (як перерозподіл ризиків); державна фінансова підтримка; збільшення безповоротної допомоги підприємствам аграрного сектору економіки країни, компенсаційне та пільгове кредитування за рахунок держави, ефективне регулювання кредитного ринку НБУ, розвиток страхування.

Список літератури

1. Бюлетень Національного банку України. – К., 1993 – 2013. – № 1–12.

Проанализировано состояние долгосрочного банковского кредитования аграрных предприятий и предложено пути его развития.

Долгосрочное кредитование, аграрные предприятия, факторы влияния.

The state of long-term bank loans of agricultural enterprises and the ways of its development.

Long-term loans, agricultural enterprises, the factors of influence.